

Tóth Mihály

Adatok Vajda Julianna családi hátteréhez

Lilla valóban ekeli születésű-e vagy sem?

Ekelen ezt ténynek tekintik, és teremtettek is köré egy kis kultuszt, úgy, ahogyan ez kiviláglik Homoly Erzsébet írásából is, mely megjelent a Szózat című folyóirat 2010. 2. számában „Vajda Julianna Csokonai Lillája” címmel. (Megtalálható az interneten) Idézek belőle:

„Dr. Ferenczy Miklós Csokonai-díjas író gyűjtése, kutatásai, feltárásai alapján erősödött meg a Lilla tudat Csallóköz településein Ekelen, Dunaalmáson és Dunamocson. A helyiek, ... mindig is tudatában voltak, hogy Vajda Julianna, Csokonai Vitéz Mihály Lillája Ekelen született, sőt bizonyítékot is kerestek rá, mert általában komáromi születést titulálnak neki. Megtalálták az ekeli születést igazoló anyakönyvi kivonatot a református templomnak krónikájában. Vajda Juliannát Vajda Péter prédikátor keresztelte meg Ekelen 1776. okt. 26.-án. ... Nagy Erzsébet, Julianna édesanyja szintén Ekelen született, s akkoriban az volt a divat, hogy a lány haza ment szülni az édesanyjához. Így történt ez Juliannával, s három hónapos lehetett a kislány, amikor visszamentek Komáromba.”

Legyen itt még egy idézet, amely egészen friss. Elhangzott a „Földiekkel játszó égi tünemény” című kiállítás megnyitóján a Lilla Galériában Hetényen 2015. szeptember 20-án. Elmondta Vass Laura, aki magáról azt mondja, hogy szülőföldje Ekel. (Az interneten www.obecchotin.sk): *„Azt tudjuk, hogy az édesanya Ekelről származott. A feltételezések szerint családi látogatást tettek Ekelen, és itt indult meg a szülés, vagy csak egyszerűen Nagy Erzsébet az édesanyjához – haza – jött gyermekét világra hozni... Az ekeli református egyház anyakönyvi bejegyzése egyértelműen arról tanúskodik, hogy Vajda Julianna itt jött a világra.”*

Akkor hát nézzük meg a Vajda családot. Vajda Pál 1773-ban kötött házasságot Aranyoson (ma Csallóköz-aranyos). A komáromiaknak

Aranyos volt a legközelebbi artikuláris hely. A korabeli anyakönyv itt is fennmaradt. A komáromi illetőségű reformátusok számára Aranyoson vagy Ekelen tartott szertartások szinte kivétel nélkül be vannak írva a komáromi római katolikus anyakönyvbe is a stólabefizetési kötelezettség miatt, így abban is lehet kutatni. (Ezek a katolikus anyakönyvek Nyitraivánkán /Ivánka pri Nitre/ vannak a szlovák állami archívumban, de megnézhetők az interneten is a FamilySearch weboldalon.)

Vajda Pál házasságkötése Aranyoson

1773.7.13. Paulus Vajda nob, Sponsus Caelebs Comaromiensis copulatus est cum Virgine Elisabetha Nagy, Georgii filia, Paranymphos habuerunt Nobilis Joannem Cseppán et Joannem Kementzki.

A bejegyzés megtalálható a komáromi katolikus anyakönyvben is:

1773.7.13. Nobilis ac Egregius Dnus Paulus Vajda, vir caelebs comar. calv. / Elisabetha Nagy virgo comar. calv. /// Tanúk: Nobil ac Grosus Dnus Joannes Cseppán et Joannes Kementzky comaromiensium. calv. /// Eskette. Szentgyörgyi József / Aranyos / ---- (Érdeemes tudni, hogy ez a Szentgyörgyi József prédikátor az Aranyoson született dr. Szentgyörgyi Józsefnek (1765. február 22.), orvosnak és költőnek, Csokonai Vitéz Mihály orvosának az apja. Dr. Szentgyörgyi Józsefnek négy éneke benne van a mi református énekeskönyvünkben, mégpedig a 253., 280., 499., 504., dicséret.)

Mindkét bejegyzés a feleket komáromiakként jelöli meg. Ha Nagy Erzsébet ekeli lett volna, akkor egyrészt ott lenne a beírásban a megjegyzés, hogy ekeli, másrészt egészen biztos, hogy nem az aranyosi, hanem az ekeli templomban tartották volna az esküvőt, hiszen ott is volt lelkész. **A rend pedig az volt, hogy a vőlegény szokott menni a menyasszony lakhelyére, és nem fordítva.** Szerencsére az aranyosi anyakönyvbe bejegyezték, hogy Nagy György lányáról van szó. További szerencse, hogy a gyakran előforduló Nagyok között ritka a György nevű. Aranyoson nem is találtam olyat, aki apja lehetett volna Nagy Erzsébetnek.

A szóba jöhető időpontban Ekelen csak egy Nagy Györgyöt találtam, akinek a következő gyermekei születtek: 1751-ben Sára,

1756.9.13. ERZSÉBET, 1761-ben György, 1765-ben Péter, 1768.9.10. ERZSÉBET. A halotti anyakönyvben pedig a következő bejegyzést találtam: 1756.9.19. Nagy György leánya eltemetett énekszóval. Egyértelmű, hogy az 1756-ban született Erzsébet hat napos korában meghalt, az 1768-ban született Erzsébet pedig nem lehetett Vajda Pál felesége.

Ki volt Nagy Erzsébet?

A komáromiak között két kálvinistát találtam, akik közül 1756. január 2-án Nagy Györgynek és feleségének Balla Juditnak kereszteltek ERZSÉBET nevű lányát. Ő Vajda Julianna édesanyja! Nagy György civis solutus, és Balla Judit vidua relicta..., komáromi kálvinisták 1741.7.2-án kötöttek házasságot Komáromban. Nevük fel-felbukkan különböző Kemenczki gyerekek keresztszülei között. 1767 májusától már, mint Nagy György özvegye Balla Judit. A Kemenczkiek neve viszont rendre ott van különböző Vajda gyerekek keresztszülei között, amint majd később Lilla keresztelésekor is. Balla Judit tehát 1767-ben már özvegy, ezért a lánya férjhezmenetelkor odaírhatták volna, hogy „néhai Nagy György lánya“, bár ez még nem annyira zavaró tényező. Dr. Ferenczy Miklós: Csokonai és Lilla-émlékek Komárom Megyében című könyvéből tudjuk, hogy Nagy Erzsébet utolsó éveit Szomódon töltötte református lelkész fiánál, Vajda Sámuelnél, és ott halt meg 1846. szeptember 4-én, 86 évesen (sírköve ma is meg van). **A 86 éves életkor semmiképpen nem lehet helyes! Visszaszámolva ugyanis 1760-ban kellett volna születnie, és 13 évesen férjhez mennie, amit teljességgel kizártnak tartok.** Utánanéztem, más Nagy Erzsébet sem jöhet szóba, mert 1760-ig nem találtam olyan református Erzsébetet, akinek Nagy György lett volna az apja.

Mi lett Vajda Pállal?

Vajda Pál valóban módos ember volt - lehetett, Trunkó Barnabás 2007. október 18-án Győrben a MÉBOT (Magyar Életbiztosítási Orvostani Társaság) XII. kongresszusán tartott előadásában a következőket mondja:

„200 esztendeje, 1807-ben alakult és kezdte meg működését az első hazai biztosító, a Rév-Komáromi Hajózást Bátorságosító Társulat. ----

Ma már minden biztosítási tankönyv ezzel a ténnyel kezdődik, és jóízűen ízeletgetjük az archaikus szavakat, mert akkor még a biztosítást „bátorságosításnak” hívták. ----

A 18. és a 19. század fordulóján már az Angliában kitalált, modern értelemben vett biztosítás is terjedni kezdett hazánkban, de a külföldi biztosítók útján. Ma úgy mondanánk: határon átnyúló szolgáltatások útján.-----

S itt túlkomáromban gyakorlatilag megismétlődött a Temze-parti sztori, mert akadt egy agilis jogászember - legalább most említsük meg a nevét: Csepy Zsigmondnak hívták - aki nekiállt biztosítót, bátorságosítót gründolni. (Én pedig hozzáteszem, hogy pontosabban Várbogyai Csepy Zsigmondról van szó, aki itt született Gelléren. – T. M. megj.) ----

Csepy Zsigmond (érdekes, de nem fontos adalék: az ügyvéd jó barátja volt Csokonai Vitéz Mihálynak), tehát összegyűjtötte a hajósokat, vagyis a „veszélyközösséget“. A részvénykönyvben Széchenyin és gróf Teleki Sámuelen kívül nem találunk nagy neveket.

... Egyszerű hajósok, kereskedők voltak a részvényesek.

Talán egy ismert polgár akadt közöttük: Vajda Pál, komáromi kereskedő. Nem is ő lett igazán híres, hanem a leánya, Vajda Julianna.

... Hiszen ő volt Csokonai Lilla verseinek címezettje.-----

A Társaság 400 darab 500 forint névértékű részvényt bocsátott ki. ----

Az iratok - csodálatos módon - mind fennmaradtak.-----

1854-ben 47 évi működés után a Rév-Komáromi Biztosító megszűnt.”

Ha az iratok mind fennmaradtak, akkor talán meg lehetne tudni azt is, hogy meddig volt részvényes Vajda Pál, illetve mi lett a részvényeivel? Dr. Ferenczy Miklós írja, hogy sírját hiába kereste a komáromi temetőben. Én a komáromi református halotti anyakönyvet néztem át, és nem találtam. (Többször is átsiklott volna felette a tekintetem?) A legvalószínűbb, hogy ő sem Komáromban halt meg. Annyi biztos, hogy Lilla második házasságkötésekor már nem élt. **Vajon hol halhatott meg?**

Vajda Pál és Nagy Erzsébet gyermekei

1. Keresztelve Ekelben. 1774.9.2. N. Vajda Pál fia Dániel, Komáromi lakos, K. Komák Kementzky András, Lándor István feleségeikkel, + Seres István. (Dániel meghalt nőtllenül 1810.2.8.)

Ugyanez a komáromi r. kat. anyakönyvben:

1774.9.3.(sic!) Daniel /// Parents / conditio: Paulus Vajda Nob. civis calv. / Elisabetha Nagy ejus consors calv. /// Patrini / conditio / religio: Andreas Kemenszki (sic!) nob. calv. Susana Nagy, ejus consors calv. /// Patria: com. /// Baptizans : Minister calv. in Ekel.

2. Keresztelve Ekelben: 1776.10.26. Komáromban lakozó Ns. Vajda Pál leánya Julianna megkereszteltetett. K. Komák: Nemes Kementzky András, Lándor István feleségeikkel együtt.

Ugyanez a komáromi róm. kat. keresztelési anyakönyvben:

1776.10.26. Julianna /// Parents / conditio: Paulus Vajda nobilis quaestor / N.N. Ejus conjux. /// Patrini / conditio: Andreas Kemezki / sic! / nobil. Quaestor / Susana Nagy / com. conj. /// Patria / Religio: Eklenses / calv. /// Baptizans: Petrus Vajda H.C. Minister in Eklin

A katolikus anyakönyvnek ez a bejegyzése lehetne az egyetlen „bizonyíték“, hogy Vajda Julianna Ekelen született volna, de ennek ellentmond, hogy gyakorlatilag minden úgy történik, mint az első gyermek keresztelésekor, és majd a harmadik gyermek keresztelésekor is. Ki lehetett az, aki a plébánián bejelentette a keresztelést, és befizette a stólat? Az anya nevét nem közölte - a reformátusban akkoriban még gyakran kihagyták, de a katolikusban szépen beírták az anyák nevét is -, csak az egyik keresztapát nevezte meg, - a név hibás írása nyilván az anyakönyvvezető tévedése - viszont tudta, hogy a keresztapa felesége Nagy Zsuzsanna, pedig a reformátusban ez a név nincs beírva, amiből arra következtetünk, hogy Kementzky András intézte ezt a dolgot. **A „patria“-ként megnevezett Ekel** ugyanúgy lehet a bejelentőnek, mint az anyakönyvvezetőnek (valószínűbb ez utóbbi) a tévedése, vagy egyszerűen csak félreértés. Nem vagyok etnográfus, így fogalmam sincs, hogy honnan vette Homoly Erzsébet azt, hogy „akkoriban az volt a divat, hogy a lány hazament szülni az édesanyjához“. Sőt még azt is tudni véli (vajon honnan?), hogy Julianna kb. három hó-

napos lehetett, amikor visszamentek Komáromba, Vass Laura kicsit óvatosabban fogalmaz, viszont az az állítása, hogy az „ekeli ref. egyház anyakönyvi bejegyzése egyértelműen arról tanúskodik, hogy Vajda Julianna itt jött a világra“, **ez bizony tévedés, mert pont az ellenkezőjét tanúsítja.** Úgy az ekeli, mint az aranyosi református anyakönyvben minden komárominak a kereszteléséről szóló bejegyzés úgy kezdődik, hogy „Komáromban lakozó“, vagy „Komáromi lakos“. Egyébként a dátum ugyanaz, október 26., tehát ez a keresztelés dátuma.

Tehát a „patria“ Julianna esetében is Komárom kellett, hogy legyen, ahogy az elsőszülött gyermek esetében. Ha igaz lenne Homoly Erzsébet állítása, akkor nyilván kézenfekvőbb lett volna, hogy Nagy Erzsébet az első gyermeke születésekor ment volna haza szülni az édesanyjához - már ha ekeli lett volna az édesanyja -, de nem az volt.

Jó másfél hónappal Dániel keresztelése után újabb Vajda gyermeket kereszteltek Ekelen:

1774.10.22. N. Vajda János leánya Erzsébet Komáromi lakos. K. Komák: Czika Péter, Konyári Sámuel. (Az aranyosi anyakönyv - ott is kereszteltek néhány gyermekét - ezt a Vajda Jánost „junioris“-ként jelöli meg, és a felesége Szabó Mária.)

Ezután egy évvel Aranyoson megkereszteltek egy Vajda Julianát:

1775.9.21. Vajda János, Makki Erzsébet leánya Julianna, Komáromiak, Komák: Kemetzky János és felesége Erős Zsuzsanna, Kementzky András és felesége Nagy Zsuzsanna, Nagy András és felesége Fábián Katalin. (Ez az idősebb Vajda János. A komák neve jelzi, hogy rokon Vajda Pállal (azt hiszem, hogy a testvére), ráadásul itt még a Fábián név is felbukkan. Továbbá feltételezhető, hogy a keresztapaként újra és újra szereplő Kemenczky Andrásnak a felesége Nagy Zsuzsanna rokon lehet Nagy Erzsébettel, de bizonyítani nem tudom.)

(Ezután következett Ekelben 1776-ban VAJDA JULIANNA – LILLA)

1777-ben megkereszteltek Ekelben még egy harmadik Vajda Juliannát.

1777.1.25. Tiszt. Vajda Péter leánya Julianna, aki született Németh Juliannától megkereszteltetett. - Itt a komák megnevezése sajnos nem

segít, mert egy helyi tekintetes úr mellett még három környékbeli prédikátor volt a keresztszülő.

3. Vajda Pál harmadik gyermeke szintén Ekelben keresztelve: 1779.9.22. Komáromban lakozó Ns. Vajda Pál leánya Lídia, K.Komák. Kementzky András, N.Lándor István. Lídia 1802.4.4.-én feleségül ment nemes Tóth Sándor, 48 éves bodméri özvegy emberhez. (Komárom, ref. anyakönyv)

(Vajda Péter tiszteletesnek öt gyermekét találjuk az ekeli anyakönyvben: 1775. Péter, 1777. Julianna, 1778. Jakab, 1779. László, 1781. Ferenc és TOVÁBB MÁR NINCS VAJDA CSEMETE. Vajda Péter 1774-1783 között szolgált Ekelen.)

4. Vajda Pál negyedik gyermekét a komáromi r. kat. anyakönyvben találtam. 1783.8.28. Sámuel, Szülők: Vajda Pál és Nagy Erzsébet, Komák: Seres István és felesége Szabó Éva. Vallás: calv. Keresztelte Mindszenti Sámuel H. C. Minister Ő lett református lelkész (Itt már türelmi rendelet után vagyunk jócskán, de a ref. anyakönyv /ami fennmaradt/, csak 1783 októberében kezdődik.) Meghalt Szomódon 1857.3.11.-én 74 évesen.

Vajda Pál és Nagy Erzsébet további 4 gyermeke már a komáromi ref. anyakönyv szerint: 1785.9.8. József, 1787.4.26. Pál, 1791.12.18. Zsigmond, 1793.9.11. László, (megh. 1795).

Abban az időben több Vajda család is élt Komáromban. Az 1780-as években a már említetteken kívül van még Komáromban Vajda István, Vajda Péter, Vajda Ferenc, és még egy harmadik Vajda János. A nemesség főleg az Ekelen is kereszteltető Vajda Pálnál és Vajda Jánosnál van jelölve. Nyilván Vajda Pál volt a legmódosabb, mert az ő esetében olykor a szokásos „Ns“ jelölésen túl is kihangsúlyozták (Nobilis, ac Egregius Dnus). Vajda Péter prédikátor is nemes ember volt. Kicsit lejjebb ennek is bizonyosságát adom.

Mint már említettem, Vajda Péter prédikátor 1774 és 1783 között szolgált Ekelen. A két komáromi Vajda család miért csak ebben az időszakban kereszteltetett Ekelen? A magyarázat az, hogy Vajda Pál, Vajda János és Vajda Péter rokoni kapcsolatban voltak, tehát az Ő személye,

és nem Nagy Erzsébet személye hozta őket kapcsolatba Ekellel. Ezt a rokoni kapcsolatot is kutattam, és eredményre is jutottam, de ezt majd egy kicsivel lejjebb közlöm.

Előbb álljon itt egy idézet az ekeli anyakönyvből, amely a rokoni kapcsolat ismerete nélkül is alátámasztja, hogy Vajda Péter prédikátor személye jelentette az ekeli kapcsolatot. Kicsit hosszabban idézek, hogy összefüggésében maradjon. Igyekszem autentikusan idézni:

„I.N.D (in nomine Domini – T. M. megj.) Én Vajda Péter, ezen itten lévő Isten Eklésiájának akkori Lelki Pásztor, a következő Nemzetiségnek kedvéért fel jegyzetem:

Minekutánna ő Eminentiája Országunkk Primássa, Esztergomi Érsek, a Római Sz: Székk Cardinálissa, Botthtyán Josef ő Herczgsége, a Canonica visitatiót elkezdette volna: az itteni körülöttünk lévő Tiszt. Atyákat, minnyájan Csitsóra citálta, de quo infer. Minket személy szerént, ezen fojo 1780-dik Eszt. Sz. Mihály Havának 10-dik napján, dél után egy óra tájban, három lovas legények lévén velle, s mellette ismét egy közönséges Uri ember, meg látogatni méltóztatott.

Engem ki hivatott. En eleibe mentem az uttza közepén lévén, meg köszöntöttem Deákul, reponált röviden Németül. Elsőben is azt kérdezte, Nemes ember vagyok? Németül. Feleltem én is Németül. Igen is Possessionatus Nemes ember vagyok. Azután azt kérdi: hogy beszélünk hát? En felelek: Amint: Eminentiádnak tettzik: Csak Németül is látom beszélhet Predikátor Uram. Igen is: felelek. Csak hogy a Titulusok meg adásában hallucinálok.

Akkor szóll ismét Németül: A Templomot akarnám meg nézni: Felelek: Meg lehet. A Komornyikja mondja, hát nyitassam. Felelek: Már a rendelést meg tettük, ekkor mán esküdt Hadnagy Ns Léli István kezében lévén a Templom kultsa.

Azt mondja továbbá, mikor közelgettünk volna a Toronyhoz a hol várták, Eklesiánkk Curatorai, s több Elöljárói: csak beszéllyünk Magyarul, hogy mások is értsék. Meg köszöntvén Ekklesiánknak Ns Elöljárói, mentünk a Templom fele: Így szólít meg látván Templomunkat: Kitsiny Templom ez: En, és mások is azt mondjuk: Nem nagy, nekünk elégséges. Azt kérdi tőllem: Vagynak é Filiális Eklesiaim? En azt mondom: Nintsenek Kegyelmes Herczeg! hanem Komárombol jönnek néha, mint-

hogy magam oda való Fi. vagyok, az Atyafiak közzül: hatminczan, negyvenen, kivált Sátoros Innepekben.“

Vajda Péter és Vajda Pál rokoni viszonya

Testvérek voltak. Szüleik 1732. szeptember 27-én kötöttek házasságot. (Beírva található a komáromi katolikus anyakönyvben.) **Jacobus Vajda és Mariana Tolnai, komáromiak.** Gyermekük: 1733.10.17. János, 1737.3.31. István, 1741.5.8. Péter, **1743.8.28. Péter**, 1749.2.27. Erzsébet, 1747.2.23. Pál, **1752.8.28. Pál.** A házasságkötéskor sem a nemesség sem a vallási hovatartozás nincs jelezve. Első gyermeküknek, Jánosnak a keresztelésekor viszont a következő megjegyzést találjuk: „NB. Suspectissimus de Apostasia“ (ha jól fordítom: „minden gyanú szerint hitehagyott“). A második gyermek István keresztelésekor azonban már kálvinistaként vannak beírva. Később már jelölve van a nemesség, illetve Vajda Jakab foglalkozása „piscator“ (halász) is. Tolnai Mariana nevét megtaláljuk „Ana Maria“, „Maria“ és „Mária Anna“ formában is. 1771-ben anyakönyvi kivonatot kértek nemesi bizonyosságlevél kérvényezéséhez. Lásd: Alapi Gyula, Komárom vármegye nemes családai.

Nemesi bizonyosságlevelek: Vajda János, István, Péter, Pál, Jakab fiai, valamint id. János, János fia, gyermekeikkel. 1772.

Vajda Julianna házasságkötésének dátuma a komáromi református anyakönyvből:

1798. március 30. Stephanus Lévai almásiensis, an. 35 duxit nob. Pauli Vajda Quaestoris filiam in capillis Julianam a. 19. /// Tanú: Steph. Nagy quaestor /// Eskette: S. Mindszenti.

Az esküvői tanú Nagy István kereskedő, Lilla nagybátyja, aki 1750. November 7-én született. Szülei: Nagy György és Balla Judit.

Az eljegyzés után valóban gyorsan megtörtént a házasságkötés, természetesen diszpenzációval. Nyilván ez a gyorsaság volt az oka, hogy csak tanú is egy volt. Annak, hogy az anyakönyvi bejegyzés Vajda Juliannát 19 évesnek írja, nincs semmi jelentősége. Mióta kutatgatok,

számtalan esetben találkozom azzal, hogy főleg a menyasszony életkora pontatlanul van megadva, és rendre fiatalítva van. Megtéveszti viszont dr. Ferenczy Miklóst, aki elfogadja ezt a tévesen beírt (nem ki-zárt, hogy szándékosan fiatalabbnak mondott) életkort, és ebből kiindulva Lillát mindvégig fiatalítja. Egyáltalán nem mellékes észrevenni, hogy Lévai István életkora is pontatlannak tűnik. Ha elfogadjuk, hogy halálakor 1840.6.1.-én betöltötte a 76. életévét, akkor a házasságkötéskor csak a 35. évében járt, Lilla pedig a 22.-ben, így kettőjük között csak mintegy 13 év korkülönbség volt.

Vajda Julianna második házasságkötése

Dr. Ferenczy Miklós: Lilla különös házasságkötései Dunamocson és Dunaalmáson című könyvében felteszi a kérdést, majd pedig megpróbálja magyarázatát adni annak, hogy: „Miért kötött házasságot egymásutáni napon két templomban Vajda Julianna, Csokonai Vitéz Mihály Lillája 1844. április 16-án Dunamocson, és másnap 1844. április 17-én, Dunaalmáson.

Tanúk voltak: Czike Péter lelkész Végh Mihály részéről, Lilla részéről rokona Nagy Sámuel komáromi orvos.

Nincs különösebb jelentősége, de ha már így beleástam magam, megpróbáltam kideríteni a Nagy Sámuellel való rokonság mibenlétét, de nem sikerült. Két keresztelési bejegyzést azért még megemlítek, mert a nevek nagyon beszédesek. Nagy Sámuel született 1770.5.30. Szülei Nagy András és Fábián Katalin voltak, keresztszülei pedig Vajda János és Makki Erzsébet. Nem egész három hónap múlva 1770.8.18.-án megint kereszteltek egy Sámuel, akinek viszont Vajda János és Makki Erzsébet voltak a szülei, keresztszülei pedig Nagy András és Fábián Katalin, illetve még Kemenczki János és Erős Zsuzsanna, valamint Kemenczki András és Nagy Zsuzsanna. Ez is mutatja, hogy a Vajdák, Nagyok, Kemencziek, Fábiánok milyen viszonyban voltak.

Ami a házasságkötési szertartást illeti, szerintem nem történt meg mind a két helyen (egy református prédikátor nem tett volna ilyet), hanem csak az egyik templomban. Gyakran találkoztam azzal lelkészek esetében, hogy a máshol megkötött házasságukat a saját gyülekezetük

anyakönyvébe is beírták. Dr. Ferenczy könyvében látható a két bejegyzés fényképe. Én úgy látom, hogy nem is azonos kéz írása a kettő.

Dr. Ferenczy Miklós tetszetős és logikusnak tűnő fejtegetését így fejezi be: „Ez volt a titka a ritkának mondott házassági bejegyzésnek, amellyel kifejezte a múzsa a költőhöz való ragaszkodását szóban és írásban.“ **EBBEN LEHET IGAZSÁG!** Talán tényleg ez lehetett a második házasságkötés értelme.

Végh Mihály és Vajda Julianna esküvői tanúi Czike Péter szentpéteri lelkész és Nagy Sámuel komáromi orvos.

Dr. Ferenczy Miklós még az 1960-as években kereste a Czike család leszármazottait, és Székesfehérvárról dr. Czike Antal egyetemi magántanártól a következő levelet kapta:

„Kedves Barátom! Nagy érdeklődéssel vettem leveled és azóta is kutatok meglévő irataim között, ami csekélység a családi iratokból megmaradt.

Végh Mihály hetényi lelkipásztorról sokat hallottam Nagyapámtól, aki fényképet is mutatott. Egy darabot tudok a Csokonai - Czike kapcsolatról: Czike Pál gelléri pap lakodalmára írt Csokonai verset:

*„Vőlegénye mellé,
ma Julissa düllyön,
kilenc hónap múlva
Néki fiat szüllyön.“*

A versben szereplő Julissa, úgy emlékszem, Végh Mihály hetényi, előzőleg dunamocsi prédikátor leánya volt. Czike Pál és Végh Julianna, Julissa házasságlevele, kik nekem szépszüléim, birtokomban van.

Arra kérlek, ha tanulmányod megjelenik, egy példányt küldess nekem. Sokszor üdvözl: Dr. Czike Antal egyet. m. tanár“

Mi következik mindebből? Az, hogy itt is keveredik a legenda és a valóság. Két Végh Mihály lelkész van:

Az idősebbik Végh Mihály (kinek feleségei Ungvári Mária, majd pedig Komáromi Zsuzsanna voltak) 1774-1783 között szolgált Laksza-kállason, majd 1783-1810 között Hetényben. Meghalt 1810-ben (nyilván Hetényben).

A fiatalabbik az idősebb Végh Mihály fia, és tudjuk, hogy 1779.1.4-én született Lakszakállason. Feleségei Győri Julianna (Győri András nasszályi lelkész lánya), és Vajda Julianna (Lilla). Pillanatnyilag nem tudok róla, hogy lett volna Julianna nevű testvére, aki felesége lehetett volna a gelléri prédikátor **Czike Pálnak, akinek a feleségét valóban Végh Juliannának hívták, de ő semmiképpen sem lehetett a fiatalabb Végh Mihály leánya, ahogy azt dr. Czike Antal tévesen véli.** Dr. Czike Antal azt írja, hogy szépszülei házasságlevele a birtokában van. Legalább annyit közölhetett volna még, hogy hol és mikor kötött az a házasság! Mi több, még egy fényképet is látott az ifjabb Végh Mihályról. Annak a fényképnek is meg kellene még lennie!

Czike Pál 1792-ben jött Gellére, és 1797.3.27-én született első gyermeke Julianna. Ezek szerint valamikor 1796 tavaszán kellett házasságot kötnie, és akkor születhetett ez a Csokonai bökvers. Ezek szerint Csokonainak már 1796-ban is itt kellett lennie Komáromban, vagy a környéken.

Czike Péter a veje volt Végh Mihálynak, a felesége neve Végh Eszter. Nem a gelléri Czike Pál fia! 1802.11.5-én született Komáromban, apja neve Czike Sándor. - Itt említem meg, hogy **Farkas Benő is veje volt Végh Mihálynak, a felesége neve Végh Krisztina.** Síremlékük megtalálható az ekecsi temetőben.

Vajda Julianna esküvői tanúja nem lehetett a fentebb már említett Nagy Sámuel, aki 1770.5.30-án született, mert ő 1810-ben meghalt. Komárom ref. halotti anyakönyv bejegyzése: 1810.1.31. D Samuel Nagy, Medicinae doctor, ... táblabíró, 41 éves. Talán volt egy Sámuel nevű fia, aki szintén orvos volt. Ennek még utána kellene nézmem!

Fábián Julianna egyébként ismert adatait még kiegészíteném. Szülei ifj. Fábián Ádám és Domonkos Julianna, komáromiak voltak, akik 1765.2.5-én kötöttek házasságot Aranyoson. Julianna született 1766.1.13-án. Az aranyosi keresztelési anyakönyv szerint keresztszülei voltak a lelkész Szentgyörgyi József és felesége Polgári K. Mária, és Komáromból Varga István és Örsi Krisztina és Vajda János és felesége Makki Erzsébet. (A komáromi katolikus anyakönyvben csak Varga István és Örsi Krisztina van beírva.) Első férje Bédi János csizmadia volt. A házasságkötés helyét és idejét nem tudom. Bédi János meghalt

1799.9.10. Második férje Balogh István volt, akivel 1801.10.10-én kötött házasságot.

Egy napon temették őket: 1810.3.7. Stephanus Balogh, Membrum antea Cohortis praetorianaе Russiae, a. 56. **1810.3.7. Julianna Fábíán cujus exstant Versus Hungarici**, uxor proxime memorati Stephani Balogh. annorum 42. petech. (Természetesen pontosan 44 éves volt!)

Végezetül egy érdekes összefüggés. (Személy szerint nekem különösképpen érdekes!) Azt hiszem első gyermeküket Bédi Juliannát keresztelték 1787.1.16-án. Meglepetéssel vettem észre, hogy keresztszülők Tóth András csizmadia és Szűts Julianna voltak. A komaság gondolom, onnan eredhet, hogy mindketten csizmadiák voltak. Bédi János bizonyosan értelmes, és nem egy teljesen műveletlen ember volt, ha feleségül ment hozzá egy verseket író, irodalmat kedvelő hölgy. Ugyanezt gondolhatom Tóth András csizmadiáról is, annál is inkább, mert két fia is református lelkész lett. Az egyik Tóth János későbbi komáromi lelkész, a másik pedig Tóth Sándor banai református lelkész.

Nekem mindez azért különösen érdekes, mert Tóth András testvérének Mihálynak vagyok a leszármazottja. Az pedig már régen köztudott, hogy Tóth János lelkész fia volt Tóth Lőrinc akadémikus, aki Jókai Móricot „Mór-ra keresztelte.

Dr. Ferenczy Miklós mostanában töltötte be 85. életévét. Olvastam az ebből az alkalomból vele készített interjút. Azt mondta a végén: „Soha nem fogom megérteni, hogy Lilla miért ment hozzá Lévai Istvánhoz, hiszen szerette Csokonait.” Ez így igaz szerintem is, de valahogy mégiscsak úgy, hogy minél inkább ő volt a MÚZSA, a „LILLA”, annál jobban szerette Csokonait.

(2016)